

Kalasiya

¹ Yo Pol, aposel hamou—hu ndramat kanpwandrisa yo pwi, pe ndramat hamou kiniyki yo kunna mbulen pwi, hapeko Yesu Kristus pe Tamarou Ngindrai mepo kinhingini Yesu kintine kimat, ara ipwandrisa yo—

² yo iyasura nalihu pe pisuhu masih hutopo sura yo,

ara yowu ratuluwi nongan aro isa kili wawu hu sios para kol namandran iya Kalatiya:

³ Pahas pe ndriya wayis iyau kili Tamarou Ngindrai, pe Yapan Yesu Kristus isa kili wawu,

⁴ yiy mepo iyki yiy mbukenan para kimat kiya hu pakut mwomwan torou, pe isopwat worou tusa mawen kultuw pwassin para lang mahapo. Yiy ara iho ndruwa namiliwa pwokeyan ta Ngindrai pe Tamarou,

⁵ yiy mepo andre kahari ngalan kinto pe kinto. Ndrokonan.

Nongan hiyan handra kinto pwi

⁶ Pe mwoiwo ihin ta wawu tehe wawu hileh opu pe akantali Ngindrai mepo iyoh wawu iyau pahas ta Kristus, pe wawu tora ndruwa nongan hiyan handra masih—

⁷ nongan hiyan mepo kinmwonen pwi masih. Ndrokonan para aliy, ara hu ndramat hu pakarawani wawu pe hu pakanohonou para kasuluyani nongan hiyan ta Kristus.

⁸ Hapeko konan kapa yowu ndre angelou hamou para kol paingan yang kipohowe nongan hiyan handra yi, pe kinna wule pwi tehe yowu kanpohowe pwen kinsa kili wawu, pwen yiy andre kikuni koran mepo andre kinto-kinto!

⁹ Pe tehe yowu kanpwai pwen, pe mahapo nakupwai paiwe yi: Kapa ndramat hamou kipohowe nongan hiyan mepo handra masih, pe kinna wule pwi tehe nongan hiyan mepo wawu kanwiri pwen, pwen ndramat ara, ara andre Ngindrai kiten annan!

¹⁰ Yo mahapo urupo nohonou para kuluwi lohongahu ndramat, ndre Ngindrai? Ndre urupo nohonou para hu ndramat kasomwani yo? Kapa urupo nohonou para kupwesani hu ndramat manau, pwen yo andre kuntayah ndramat hamou para poya mbulya Kristus pwi.

Ngindrai iyoh Pol

¹¹ Pwen wawu nali pe pisu, yo unamiliy para wawu kapahasaniy tehe nongan hiyan urupo pohowe, ara kinyau ndruwa lohonga ndramat, ara pwi.

¹² Yo kunwiri kinyau kili ndramat hamou pwi, pe hamou kinhinuwani yo kinna aliy, ara pwi yi. Uwiri nongan kokohon iye, ara iyau kili Yesu Kristus.

¹³ Paratesah, wawu kanhilong hu kultuwayi para mipwan to mepo mamu para kowase hu Yutah, mepo uiki nopwaran namandran iya kili sios ta Ngindrai, pe uro nohonou para kupwalnganiy.

¹⁴ Pe yo ara ngara kuhondruwa hu kowase hu Yutah hiyan iya. Pe uramwaitini hu hasap para

mahapo. Pe lohongo ara iman iya hu kultuwayi hu kowase hu tumbu.

¹⁵ Hapeko tino kinmwalahiy isato mapu, ara Ngindrai ipwes isato pe iyoh yo, pe kintakinimo iyau pahas tan

¹⁶ pe kipwaingani Norun Kamai iripo kili yo, para kupohowe nongnan kiya kili hu NDRAMIRA Lah. Pe kunwiri pwahanou kinyau kili ndramat pwi.

¹⁷ Pe yo uya paingan Yerusalem para kuya nime hu aposel mepo huho mu kili yo, ara pwi yi. Hapeko uya kol Arapiya, pe iyamulan umui uya kol ngawan Tamaskus.

¹⁸ Pe hayou marayoh ihipwen, pwen uya paingan Yerusalem para kuya wong kiyapolo Pita, pe uro sura yiy hu lang songui pe yimah.

¹⁹ Pe kunnime hamou ta hu aposel pwi—unime Yamis opu, yiy mepo nali Yapan.

²⁰ Pwen upwai ndrokonan isa kili wawu iya mbulmara Ngindrai, tehe tesah urupo ratuluwiy isa kili wawu, ara pwasoyou pwi.

²¹ Pe iyamulan uya kol namandran iya Siriya pe uya kol Silisiya.

²² Pe hu sios hutora Yutiyah mepo hutora kili Kristus, ara hu mbukenahu hukowu to.

²³ Pe huhilingi titiye to ko toro: “NDRAMAT mepo iro iyki nopwaran isa kiltou, ara mahapo ita pohowe nongan hiyan para lohongai ndrision mepo mamu iro nohonou para kipwalnganiy.”

²⁴ Pwen huhuri ngala Ngindrai, paratesah, iya sehe melit Ngindrai kinmbusiy iyau kili yo.

2

Hu aposel hupa hiyan ta Pol

¹ Pwen hayou songui pe haahiu ihipwen, yo uya paingan paiwe uya Yerusalem iyapolo Parnapas. Pe uwiri Titus iyapolo yo yi.

² Paratesah, Ngindrai ipwaingani nongan kokohe handra para kuya. Pe upwai iya kili hu iya nongan hiyan mepo upohowei iya kili hu Ndramira Lah. Hapeko umbusiy kokohon o iya kili hu mepo hu pohon para hu kanimej, paratesah, unoh pe mbuwali para mbulyo para mamu pe para nahapo, ara kiya mwaihei o.

³ Pe konan Titus mepo yiy ndramira Krik hamou iropolo yo, hapeko hu kantakekei para kasondriti sangin pwi.

⁴ Lohongai aro irayah, paratesah, hu nalirou hayah ara hurapihiye hu tehe hu pwotisingi lohongahu, hapeko hu kanpwotisingi lohongahu pwi, ara husa kondrimi rou para tutopo mwoimwoi tapeh kili Kristus Yesu. Pwen andre hu kambusi worou karayah hu ndramat para pwan-drendres.

⁵ Hapeko yowu kanyos kanna nima hu pwi, pwen nongan ndrokonan para nongan hiyan ara andre kiro ndron sura wawu.

⁶ Pe hu mepo hunime hu tehe hu mangalahu—sehe melit hu mbusiy, ara kiniyki handra nimnim kinsa kili yo pwi. Ngindrai kinho pire tehe ndramat ngara kipire—pe hu ndramat ara, ara sehe melit humbusiy, ara kinlahiy para kiposura nongno pwi.

⁷ Hapeko uposusura nongno, ara yihu yirowei tehe Ngindrai welen iso sato pe iyki mbulen

para pohoweya nongan hiyan isa kili yo, para kupohowe nongan hiyan kiya kili hu Ndramira Lah, pwen tehe Pita kinpohowei kinna kili hu para Yutah.

⁸ Paratesah, Ngindrai mepo iyki pwoke iya mbulya Pita tehe aposel hamou iya kili hu para Yutah, ara ipwokeyani mbulyo yi, tehe aposel hamou iya kili hu Ndramira Lah.

⁹ Pe Yamis, Pita pe Yohanes, ara yihu tehe pahut para sios, pe yihupa hiyan isa kili youlu Parnapas para youlu kasusuye kiya wule, pe kasotini sios iro mwonen hu yirowe pahas ta Ngindrai kiniykiy kinsa kili yo. Pe hupa hiyan para youlu kaya kili hu Ndramira Lah, pe yihu kaya kili hu para Yutah.

¹⁰ Pe nongan handra ko mepo hu sok para yowu koro mbusiy mannau, ara youlu kalohongani hu ndramat mepo hu ndroisiy, lohongai ara ko, ara uro lohonganiy pwokeyan para kumbusiy i.

Pol ipwatahani mwomwan ta Pita

¹¹ Pe iro mwonen Pita isa Antiyok, yo upwatahaniy mwomwan iya mbulmaran, paratesah, kultuw imbusiy ara mwomwan masih.

¹² Paratesah, hu ndramat hayah huro kili Yamis mapu hu kansa, ara mamu Pita ngara kiro nam-nam iyapolo hu Ndramira Lah. Hapeko iro mwonen hu ndramat ara husarayah, yiy itali hu pe indrih iya mawen kili hu Ndramira Lah, paratesah, inoh tahu ndramat mepo hu ngara kapa kasosondrih sangi ndramat.

¹³ Pe hu Yutah hayah, ara hu rapihiye hu pe hususuye iya kultuw mwomwan ta Pita iro

mbusiy, pwen kultuw mwomwan tahu ara, ara imbusi Parnapas irapihiye yiy i, pe iluwani yiy iya mawen iro ndruwa kultuw mwomwan tahu.

¹⁴ Pe iro mwonen uyirowei tehe kultuwayi hu kinto ndruwa nongan ndrokonan para nongan hiyan pwi, pwen upwai iya kili Pita iro mbulmara hu masih upa, “Wou ara ndramira Yutah hamou, hapeko mipwan tam, ara pwen tehe Ndramira Lah hamou, pe oho ndruwa kultuwayi hu, pe anmbusi wou tehe hamou Yutah pwi. Pwen pe paratapeh pe arakekeyani hu Ndramira Lah para hukoro ndruwa hu kowase hu Yutah?

¹⁵ Pe worou, ara worou ndraye Yutah, pe tukanyau ndraye hu Ndramira Lah mepo pakut ta hu mwomwan, ara pwi.

¹⁶ Pe akapahasaniy tehe ndramat hamou andre kinto mwonen kapa kiro ndruwa nongan para pwahanou o, ara pwi, hapeko iya lohongai ndrisiyon iya kili Yesu Kristus. Pwen pe yowu ara tehen aliy i, yowuiki lohonga yowu ndrisiyon iya kili Kristus Yesu, pe imbusi yowu irayah ndramat imwonen iya lohongai ndrisiyon towu iya kili Kristus, pe yowu konto ndruwa nongan para pwahanou pwi. Paratesah, kapa yowu koro ndruwa nongan para pwahanou, ara andre kinmbusi ndramat hamou kinto mwonen pwi.

¹⁷ Pe kapa tukanohonou para tukarayah ndramat imwonen, kapa tukoro mwonen kili Kristus, ara ipwainganiy tehe worou Yutah mbukenan, ara pakut torou mwomwan i. Pwen ara ipwai tehe Kristus ipwes iya pakut mwomwan? Pwi yoh!

¹⁸ Pe kapa tesah kunpwalnganiy ara andre kupwiliy paiwe, pwen ara iyinganiy tehe yo ara ndramat ngara kundrihisani nongan para pwahanou.

¹⁹ Paratesah, iyau ndruwa nongan para pwahanou, ara kunmat iya nongan para pwahanou, pwen iyau ara ko, urupo mwalen kili Ngindrai.

²⁰ Pe kantapaingi yo kunna kei tondrih iya polo Kristus, pwen kunto mwalen pwi, hapeko taleh ta Kristus iripo kili yo imbusi yo urupo mwalen. Pe lohongai ndrisiyon to iya kili Noru Ngindrai Kamai mepo ndriyan imbuluhi yo pe iyki yiy masih para kimat isato, ara iyki taleh isa nombuwe.

²¹ Pe kunho lowani pahas ta Ngindrai pwi, paratesah, kapa nongan para pwahanou kinmwaniyani rou karayah ndramat imwonon, pwen kimat ta Kristus ara mwaihei opu!

3

Lohongai ndrisiyon pe lohongai para koro ndruwa Nongan para Pwahanou

¹ Wawu ndramira Kalatiya, ara lohonga wawu pwi! Hiyeh kinpakarawani lohonga wawu? Yesu Kristus, ara rapaingi yiy iya ngawan iho kei tondrih iro mbulmara wawu.

² Unamiliy para akasomwi soksok handra iye na: Wawu ndra wawu wiri Mwoiwan Haiyan ara wawu ho ndruwa nongan para pwahanou, ndre, wawu pwotisingi lohonga wawu iya nongan wawu hilingiy?

³ Lohonga wawu kinna pwi masih ara. Wawu randroyi mbulya wawu ara iyasura Mwoiwan

Haiyan, pwen mahapo wawu pakanohonou para kambusi mbulya wawu kiya hapwen kiya pwoke ta wawu mbukenan, ndre?

⁴ Hu nopwaran wawu kanna nondriyan ara, ara wawu pa ndre para mwaihei o, ndre—pe kapa ndrokonan tehe nopwaran ara mwaihei o?

⁵ Pwen pe Ngindrai iyki Mwoiwan Haiyan tan isa kili wawu, pe hu ndraikiya pwoke imangsaniy mwalinga wawu, ara paratesah, wawu ro ndruwa hu nongan para pwahanou, ndre wawu pwotisingi lohonga wawu iya tesah wawu hilingiy?

⁶ Pwen pe akanimnim kiya nongan iwong iyata Apraham toro: “Yiy ipwotisingi lohongan iya kili Ngindrai, pwen Ngindrai ipohowe yiy ara ndramat imwonen.”

⁷ Pwen pe lohonga wawu kileu tehe yihu mepo hu pwotisingi lohongahu, ara hu ndraye Apraham imwonen.

⁸ Koluw kinna nongan haiyan ta Ngindrai kinpwai pwen toro, imbusi hu Ndramira Lah hu rayah ndramat imwonen, ara iya lohongai ndrisiyon tahu. Pe Ngindrai ipohoweimu iya kili Apraham toro: “Hu ndraye ndramat masih para kol pwan andre kawiri lomwes kiyau kili wou.”

⁹ Pwen pe hu mepo lohongahu ndrisiyon ita kili hu, ara andre hu kawiri lomwes kiyapolo Apraham mepo ndramat para lohongai ndrisiyon.

¹⁰ Paratesah, pwayan kinpwai pwen iya kili hu ndramat masih toro: “Ngindrai andre kiten ana hu masih mepo hu konho ndruwa hu nongan masih kantatuluwiy ita nondriya Puk para Nongan Para Pwahanou.” Pe hu masih mepo hu

ngara koro ndruwa nongan para pwahanou, ara andre Ngindrai kiten ana hu.

¹¹ Pe ileu masih tehe yiy mepo iro ndruwa nongan para pwahanou ara yiy imwonen iya mbulmara Ngindrai, paratesah, “hu mepo kultuwayi hu imwonen, ara andre huikoro mwalen kiya lohongahu ndrision tahu.”

¹² Hapeko nongan para pwahanou ara kinto ndruwa lohongai ndrision pwi. Nongan ipwai toro: “Ndramat mepo iho ndruwa hu nongan para pwahanou, ara kitokuyani hu.”

¹³ Paratesah, pwayan kinpwai pwen toro: “Kristus ara kinwiri korarou pe irakonuh rou tusa mawen kora nongan para pwahanou. Pe yihu masih mepo rapaingi hu koho kei tondrih sih, ara Ngindrai andre kiten ana hu.”

¹⁴ Kristus irakonuh rou, ara para lomwes mepo Ngindrai kiniykiy kinna kili Apraham, ara andre kisa kili hu Ndramira Lah kiyau kili Kristus Yesu. Pwen pe Mwoiwan Haiyan mepo Ngindrai kintandrangan kinnatan, ara andre tukawiriy kiyau lohongai ndrision.

Nongan Ngindrai itandrangan pe nongan para pwahanou

¹⁵ Pwen wawu nali pe pisu, andre kupwainganiy kiya kultuw lang masih ndramat ngara kimbusiy. Pwen tehen aliy o, tehe hamou kinlahiy para kirapiyani tapaniu ta ndramat hamou kinmbusiy ndre kiposura tapaniu tan mepo kinmbusiy pwen kintayah, ara pwi.

¹⁶ Pwen pe Ngindrai ara irandranga hu nongan ara iya kili Apraham pe ndrayen hamou. Nongan

haiyan kinpwai kinpa, “pe iya kili ndrayem hu,” ara pwi, ndroyi nongan ara, ara kinna kili hu ndramat soyon pwi, hapeko iya kili “ndrayem hamou opu” ndroiya nongan ara ndramat hamou opu mepo yiy Kristus.

¹⁷ Pwen ndroiya nongno ara toro: nongan para pwahanou mepo Ngindrai andre kipwain-ganiy nondriya hayou haangat pe tingui kamulan, ara andre kintapiyani tapaniu ara pwi. Pe melit Ngindrai kintandrangan pe kinmbusiy pwen kinna, ara andre kantapaiwaniy pwi.

¹⁸ Paratesah, kapa hu yukyuk tuwiri, ara iya nongan para pwahanou, pwen kinyau ndruwa nongan mepo Ngindrai itandrangan iya aliy, ara pwi; hapeko Ngindrai iykiy iya pahas tan, tehe tapaniu handra kiniykiy kinna kili Apraham.

¹⁹ Paratapeh pe Ngindrai iyki nongan para pwahanou? Ngindrai iposura nongan para pwahanou ara kiyngani pakut mwomwan kipoo ndrayen mepo Ngindrai kintandrangan kin-natan, ara kisarayah. Pe nongan para pwahanou ara Ngindrai iyki iya kili hu angelou, pe ndramat hamou ara irayah moyut.*

²⁰ Pe moyut hamou ara kinho wiri poho ndramat hamou o, ara pwi. Hapeko Ngindrai ara, ara yiy, hamou opu.†

²¹ Pwen tapeh, nongan para pwahanou ara ngara kimwisnani hu nongan para tapaniu ta

* **3:19:** Mose ara irayah moyut mwalinga ndramat pe Ngindrai

† **3:20:** Pe Mose irayah moyut para nongan para pwahanou, hapeko Ngindrai imbusi tapaniu iya kili Apraham, ara hamou kintayah moyut pwi, iykiy iya mwommen iya kili Apraham

Ngindrai, ndre pwi? Pokone masih! Paratesah, kapa nongan para pwahanou sahin kaniykiy, pe iyki taleh, pwen kultuw imwonen, ara isa iyau nongan para pwahanou.

²² Hapeko Nongan Haiyan ta Ngindrai kinpwai tehe hu ndramat masih para kol pwan, ara hu tora pahandra pwoke para pakut mwomwan. Pwen pe tesah Ngindrai kintandrangan kinna aliy, ara kaniykiy iyau lohongai ndrision iyau kili Yesu Kristus. Pe andre kaikiy kiya kili hu mepo hu pwotisingi lohongahu.

²³ Pe lohongai ndrision aro kinsa mapu, pwen turo kou pahandra pwoke para nongan para pwahanou, pe ipwahatini rou, ipoo isarahihini lang mepo Ngindrai ipwaingani lohongai ndrision.

²⁴ Pwen tehen tora ko, nongan para pwahanou, ara irayah lohowarou para kiluwani rou kaya kili Kristus, pwen lohongai ndrision torou kimbusi worou karayah hu ndramat imwonen.

²⁵ Pwen mahapo lohongai ndrision aro, ara kinsarayah, pwen tukonto pahandra lohowa nongan para pwahanou pwi.

²⁶ Paratesah, wawu masih mepo wawuiki lohongai ndrision ta wawu iya kili Kristus Yesu, ara wawu noru Ngindrai,

²⁷ paratesah, wawu masih wawu wiri paptais pe wawu pai iya kili Kristus, ara tehe wawu kahi wawu mbukena wawu iya koyau tan.

²⁸ Pe Kristus Yesu kinho hire pwi, konan wou para Yutah, ndre Krik, ndre wou para pwan-drendres, ndre ata mwoimwoi, ndre kama ndre pihin, paratesah, wawu masih, ara wawu hapat o.

29 Pwen kapa wawu ata Kristus, ara wawu ndraye Apraham, pe wawu andre kawiri hu lomwes mepo Ngindrai kintandrangan pwen kinna kili yiy.

4

1 Pe yo uwong tehe ndramat hamou mepo kiwiri noku taman pe kiwiri menmenan, ara yiy iyaharong o tehe ndramat hamou para pwandrendres o, konan kapa kiwiri topwei menmena taman kiya mbukenan yiy.

2 Pe yiy ara andre kiro pahandra hu ndramat para pwokereyan pe hu ndramat mepo huro nimnim iya menmenan, kipoo kiya rahihini lang mepo taman kinsan nowen.

3 Pwen tehen tora ko, ma turondron mbunah, ara turayah ndramat pwandrendres pe turo pahandra pwoke ta hu payit para kol pwan.

4 Hapeko isa rahihini lang imwonen mepo Ngindrai ipwandrisa Norun Kamai, pihin hamou imwalahiy iya atan, iro pahandra nongan para pwahanou,

5 para kirakonuh hu mepo huro pahandra nongan para pwahanou, para worou karayah hu noru Ngindrai kamai imwonen.

6 Paratesah, wawu ara norun hu kamai, pe Ngindrai ipwandrisa Mwoiwa Norun Kamai isa ndriyarou. Pe Mwoiwan mepo iripo ndriya rou, ara iyoh ipa, "Tomo, Tomo."

7 Pwen pe wawu ara ndramat hamou para pwandrendres pwi, hapeko wawu, ara noru Ngindrai kamai, pe kapa wawu norun kamai,

pwen tehen tora ko menmena Ngindrai masih andre kiykiy kisa kili wawu tehe wawu norun.

Pol lohongan ita hu para Kalatiya

⁸ Pe iro mwonen wawu kanpahasani Ngindrai pwi, pe wawuro tehe pwandrendres o mwaihei ta hu ngindrai mepo ndrokonan pwi.

⁹ Hapeko mahapo wawu kanpahasani Ngindrai—ndre Ngindrai kinpahasani wawu—pwen paratapeh pe wawu pakarapaiwani wawu kamui kaya hu pwoke tahu payit mepo pwoke tahu pwi? Wawu namiliy para karayah pwandrendres tahu payit paiwe yi, ndre?

¹⁰ Pe wawu ngara kaiki lohonga wawu topwei pe kahaiani hu lang, pe hu walah, pe hu nowe melit pe hu hayou!

¹¹ Yo unoh hape isata wawu; matisan mbulyo mepo kunmbusiy kinsa kili wawu, ara andre kiya mwaihei o.

¹² Wawu nali pe pisu, yo urakamam isa kili wawu para wawu karayah tehe yo, paratesah, yo urayah tehe wawu. Wawu kanmbusiy mwomwan kinsa kili yo pwi.

¹³ Pe wawu pahasaniy tehe mamu kinna ara umwa pwen usa pohowe nongan hiyan imu isa kili wawu.

¹⁴ Pe mwamwa uya aliy, ara iyki nopwaran isa kili wawu, hapeko wawu wele wawu kinimai to pwi, ndre wawu kanrasses. Hapeko wawu rawulohani yo pwen tehe angelou hamou ta Ngindrai, pe wawu rawulohani yo tehe Kristus Yesu o.

¹⁵ Pe lomwes para pwesai masih ta wawu, ara aleheh? Pe ulahiy para kuratiyani nongan kisa

kili wawu tehe kapa wawu kalahiy, ara wawu kaniyki mara wawu pwen kinsa kili yo.

¹⁶ Pwen tehen tapeh, upohowe nongan ndrokonan isa kili wawu pe wawu mwisnani yo iya aliy, ndre?

¹⁷ Pe yihu ndramat ara, ara hu pakapakarawani lohonga wawu ko, hapeko lohonga hu, ara hiyan pwi. Tesah hunamiliy para kambusiy, ara para hu kasingori wawu para akoro mawen kili yowu, pe lohonga wawu andre kiropolo hu ko.

¹⁸ Pe kapa hingorowa wawu para akasopwat hu hayah ara hiyan, pwen akoro mbusiy tehen tora, konan kapa kunto polo wawu pwi.

¹⁹ Wawu noru mepo nere imwonen, uhungorowe hu ngandran paiwe yi tehe ngandran para pihin hamou nakimwalahiy kata mbunah, kipoo Kristus kiwiri nokun kiro kili wawu.

²⁰ Pe unamiliy para kuro sura wawu mahapo pe andre kalihingi ngasa mbulukoyu, paratesah, lohongo iti wawu para andre kusopwat wawu tehen tapeh!

Hakar hilu Sarah

²¹ Pwen kiya akapwai sato, wawu mepo wawu namiliy para akoro pahandra nongan para pawahanou, wawu pahasani tesah nongan para pawahanou ita wong iya aliy, ndre pwi?

²² Pwayan kinpwai toro, Apraham ara norun kamai malmou. Norun hamou ara iyau pihin para poya mbulen, pe norun hamou ara iyau kili nambuyun imwonen.

²³ Pe norun kamai mepo pihin para poya mbulen imwalahiy iya atan, ara irayah iya

namiliwa nombuwe ndramat, hapeko norun kamai mepo nambuyun imwonen mepo imwalahiy iya atan, ara Ngindrai irandrangan iya atan, pe isa mannan.

²⁴ Pwen pe hu melit aro, ara irayah tehe nongan pwandritiye, paratesah, hilu pihin malmou ara, ara hilpwaingani tapaniu malndra. Pe tapaniu handra, ara iyau Ngondron Sainai. Pe ipwaingani hu noru Hakar mepo hurayah hu ndramat para pwandrendres.

²⁵ Pwen Hakar ara iyingani Ngondron Sainai, ita nondriya kol namandran masih Arapiya, pe iyawule tehe kol namandran Yerusalem mepo mahapo ita , paratesah, kol namandran Yerusalem ita nondriya pwandrendres iyapolo norun hu.

²⁶ Hapeko Yerusalem mepo ita kol paingan yang, ara ita mwoimwoi, pe Yerusalem ara, ara tinarou.

²⁷ Paratesah, pwayan kinpwai toro:
“Wou pihin mepo ahikamai, ara apwes,
wou anpo norum pwi;
awayeh pe arang kiyapolo pwesai,
wou mepo anhingorowe ngandran para
amwalahiy ta mbunah pwi;
paratesah, pihin mepo ihikamai,
ara norun hu kaya soyon kiramwaitini pihin
mepo manambuyun.”

²⁸ Pwen wawu nali pe pisu, wawu ara tehe Yisaak; wawu noru Ngindrai mepo kintandran-gan.

²⁹ Pe iro lang ara, ara mbunah kamai mepo mwalahiy iya tan iyau namiliwa nombuwe

ndramat, ara ngara kihingasi mbunah mepo mwalahiy iya tan iyau pwoke ta Mwoiwan Haiyan. Pe iyawule tehe mahapo.

³⁰ Hapeko Nongan Haiyan ipa tesah? “Akarasses pihin para pwandrendres kiyapolo norun kamai, paratesah, noru pihin kamai para pwandrendres, ara andre kinpo hape menmena taman kiyapolo mbunah kamai noru pihin mepo iro mwoimwoi, ara pwi.”

³¹ Pwen tehen torako wawu nali pe pisu, worou ara noru pihin para pwandrendres pwi, hapeko worou ara noru pihin mepo ita mwoimwoi.

5

Koro mwoimwoi kili Kristus

¹ Pwen worou tutopo mwoimwoi, paratesah, Kristus imbusi worou topo mwoimwoi. Pwen akoro tine pwokeyan, pe wawu mbuna koro pa-handra nopwaran para nongan pwahanou para pwandrendres paiwe yi.

² Akahilingi tesah yo Pol upwai isa kili wawu. Kapa wawu kasondriti sangi wawu, pwen tesah Kristus imbusiy isa kili wawu masih, ara andre kiya mwaihei opu.

³ Pwen uwong ngawan porosih i isa kili wawu kamai masih, tehe sehe ndramat kisondriti sangin, ara yiy kiho ndruwa nongan para pwahanou masih.

⁴ Pe wawu mepo wawu nohonou para akam-busi wawu koro mwonen ndruwa nongan para pwahanou, ara wawu kaniyki ndranga wawu polo Kristus, pe akanna mawen kili pahas ta Ngindrai.

⁵ Paratesah, iyau pwoke ta Mwoiwan Haiyan tukapwotisingi lohongai ndrisiyon pe tukoro so-honi kultuw imwonen itapo isa.

⁶ Paratesah, hiyeh kiro kili Kristus Yesu, ara lohongai para sosondrih sangi ndramat, ndre lohongai para sosondrih sangi ndramat pwi, ara mwaihei opu. Melit handra kopu, ara lohongai ndrisiyon mepo ipwaingani kultuw para kambu-luhi hamou.

⁷ Pe wawuro mbusi melit hiyan iya. Pe hiyeh iyki songot para wawu mbuna akoro ndruwa nongan ndrokonan?

⁸ Pe lohongai para suhuri hu ndramat tehen tora, ara kinyau kili Ngindrai mepo iyoh wawu, ara pwi.

⁹ Pe yis hape ko kiya ndrinnanohun, ara andre masih kisama topwei.

¹⁰ Pe upwotisingi lohongo iya kili Yapan tehe andre wawu kanho ndruwa lohongai handra pwi. Pe ndramat mepo ita nohonou para kipakarawani lohonga wawu, sehe ndramat ndrokonan, ara yiy andre kiwiri kene koran.

¹¹ Pwen wawu nali pe pisu, kapa urupo pohowe nongan para sondriti sangi ndramat manau, pwen paratapeh pe urupo kuni nop-waran manau? Kapa tora, pwen nongan para kei tondrih, ara melit mwaihei o.

¹² Pe hu ndramat mepo hu pakarawani lohonga wawu, ara hu kansondriti sangi hu mbukenan, pe ulohonganiny tehe hu kara mbuwa hu kiyau.

Taleh iyau kili Mwoiwan Haiyan

¹³ Pwen wawu nali pe pisu, Ngindrai kiniyoh wawu para akoro mwoimwoi. Pe namiliwai para nombuwe wawu ara mbuna kipakarawani lohonga wawu, hapeko wawu kaiki wawu kaya pwan pe akapo mbulya hamou-hamou kiyapolo kultuw para namiliwai.

¹⁴ Paratesah, pe nongan para pwahanou masih, ara andre kinsa mannan kiro pahandra nongan para pwahanou sahin o iye: “Ndriyam kimbuluhi yiy mepo para pakeh kili wou tehe ndriyam imbuluhi wou mbukenan.”

¹⁵ Hapeko kapa wawu koro hingasi hamou-hamou ta wawu pe wawu kapwokasiyani wawu, pwen wawu koro hinehes, matisan akapwalngani wawu hamou-hamou.

¹⁶ Pwen upa, akatali Mwoiwan Haiyan kiluwani wawu, pwen hu kultuw mwomwan para nombuwe ndramat, ara andre akanmbusiy pwi.

¹⁷ Paratesah, namiliwai para nombuwe ndramat mepo ndramat inamiliy, ara Mwoiwan Haiyan kinamiliy pwi. Pe Mwoiwan Haiyan kinnamili hu kultuw para nombuwe ndramat pwi. Hilu ngara kahangas, pwen pe wawu konho mbusi tesah wawu namiliy para kambusiy, ara pwi.

¹⁸ Hapeko kapa Mwoiwan Haiyan kiluwani wawu, ara wawu konto pahandra nongan para pwahanou pwi.

¹⁹ Pe hu kultuw mwomwan para nombuwe ndramat, ara toro: kultuw para pilah, kultuw pwalan, pe para ndriyam kitine kileh para ambusi kultuw mwomwan,

²⁰ kultuw para atohun kiya kili hu ngindrai pwasoyou, kultuw para paira memelit para katten ana hamou, pe hingasi ndramat hamou, ndrinalokuh, maimai, koyum iti wou mbukenan, pwakaiye pe karasumbuwanani ndramat,

²¹ kultuw para maram kilimiri menmena hamou, kuimwa ndran tunguyan, pe tandroindroi handra-handra, hu kultuw masih toro. Pwen upwandrandrahani wawu tehe mamu kunmbusiy, tehe hu mepo hu katokuyani hu kultuw aro kene, ara andre hu kanna nondriya kolo king ta Ngindrai mepo ngara kiro mu kiya aliy, ara pwi.

²² Hapeko kultuwayi Mwoiwan Haiyan, ara namiliwai, pwesai, ndriya wayis, lohongai ikuw, pahalan, kultuw hiyan, lohongai ndrision,

²³ kultuw para awayis o, kultuw para akakaituwe wawu. Pe handra nongan para pwahanou ara andre kindrihisaniy pwi.

²⁴ Pwen hu mepo ata Kristus Yesu, ara hu kantaingi hu kultuw mwomwan para nombuwe ndramat handra-handra kinna kei tondrih.

²⁵ Pe Mwoiwan Haiyan iyki taleh isa kiltou, pwen tukatokuyani namiliwa Mwoiwan Haiyan.

²⁶ Pe mbuna tukasikiye rou, pe kasuhuri hu ndramat para hu kambusi mwomwan, pe maram mbuna kilimiri menmena ndramat hamou.

6

Kambusi kultuw hiyan kiya kili hu masih

¹ Pwen wawu nali pe pisu, kapa hamou tawawu kimbusi pakut handra mwomwan, pwen wawu mepo wawu tora ndruwa Mwoiwan Haiyan, ara wawu kasopwat yiy para akawiri yiy nokule ko

kimui. Hapeko wawu koro hinehes, matisan wawu kaya nondriya nohonou i.

² Pe akasopwat para akakun hu nopwaran ta wawu hamou-hamou, pwen tehen tora ko, andre wawu kambusi nongan para pwahanou ta Kristus kirayah mannan.

³ Pe kapa hamou kilohonganiy tehe yiy mangalan, hapeko yiy ara mwaihei opu, yiy mbukenan ara ipwasike yiy.

⁴ Pe ndramat hamou-hamou kimwaniyani kultuwayin mbukenan na, pwen kamulan kisikiye yiy mbukenan, pe mbuna kihire yiy kiyasura hamou.

⁵ Paratesah, ndramat hamou-hamou ara kikun konan mbukenan.

⁶ Pe ndramat mepo iwiri hinonou iya nongan, ara kitaingani hu menmenan hiyan masih kiya kili ndramat mepo ngara kihinuwani yiy.

⁷ Wawu mbuna akapakarawani wawu mbukenan: Kinlahiy para akapwasimiri Ngindrai pwi. Ndramat hamou ara tesah ihisiy, ara ngara kiwiri annandrinai para aliy.

⁸ Pe yihu ndramat mepo hukahasi kultuw mwomwan mepo ipwesani namiliwai para nombuwe hu, ara anandrinai para aliy andre hu kawiriy, ara andre kipwalngani hu. Pe yihu mepo hu kahasi kultuw hiyan mepo ipwesani Mwoiwan Haiyan, ara andre hu kawiri anandrinai para aliy kili Mwoiwan Haiyan, ara taleh mepo andre kinto-kinto.

⁹ Pwen mbuna tuka kose para kambusi kultuw hiyan, paratesah, kirahihini lang para aliy imwonen, pwen andre tukapo anandrinai para melit

hiyan kapa wele tou kinimai pwi.

¹⁰ Pwen tehen tora ko, ma pohosai hiyan iripo ndron, worou kambusi hiyan kiya kili hu ndramat masih. Pe tukambusi kultuw hiyan, ara kiya kili hu ndrai sih torou mepo hupwotisingi lohongahu.

Kultuw para sosondrih pwi, hapeko kultuw para karayah howen

¹¹ Akanime hu nongan namandran yo ngara kuratuluwiy kisa kili wawu iya nimo mbukeno!

¹² Pe hu mepo hu pwesani hu iya mbulmara hu ndramat iya kultuw para nombuwehu, ara hu pwoke para wawu kasondriti sangi wawu yi. Pe ndroiyn para hu mbusi toro, ara para kipenani hu, pe hu ndramat andre kanpwalngani hu pwi kiya nongan para kei tondrih ta Kristus pwi.

¹³ Pe yihu mepo hu kansondriti sangihu pwen, ara hu konto ndruwa nongan para pwahanou pwi yi, hapeko hu namiliy para akasondriti sangi wawu manau, pwen andre hu kasikiye hu kiya aliy.

¹⁴ Pe mbuna kusikiye yo komwaihei, hapeko kusikiye yo kiya kei tondrih ta Yapan Yesu Kristus, pe upwes tehe kultuw para kol pwan iro kili yo, ara kantapaingiy kinna kei tondrih, pe andre kunto ndruwa kultuw para kol pwan pwi.

¹⁵ Pwen kultuw para sondriti sangi ndramat, ndre kansondriti sangi ndramat pwi, ara melit mwaihei opu; melit ndrokonan, ara karayah ndramat howen.

¹⁶ Pe ndriya wayis pe koisirai kiya kili hu masih mepo hukoro ndruwa lohongai aro—pe hu ndramira Yisrayel mepo hu ata Ngindrai i.

¹⁷ Pe kiro mahapo kiya, andre hamou kiniyki nopwaran kinsa kili yo pwi, paratesah, nombuwe ara kinima hu neken ta Yesu iripo aliy.

¹⁸ Pe wawu nali pe pisu, pahas ta Yapan Yesu Kristus kiro polo mwoiwa wawu. Ndrokonan.

Nongan Hiyan
Portions of the Holy Bible in the Nali Language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Nali long Niugini

copyright © 2008, 2012, 2020 PNG Bible Translation Association

Language: Nali

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-11-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Nov 2025 from source files dated 26 Nov 2025

1c7cf377-af27-5ad9-9abb-06ab9a468be4